

Богдан МАЛИНЯК

НАПРЯМКИ МОДЕРНІЗАЦІЇ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

Досліджено концептуальні основи казначейської форми обслуговування бюджету, її переваги та “вузькі місця” порівняно з іншими формами. Обґрунтовано напрямки модернізації казначейського обслуговування бюджетів в Україні. Доведено необхідність запровадження партнерського підходу до побудови відносин між органами казначейства та розпорядниками бюджетних коштів, а також організації діяльності на засадах забезпечення відповідного сервісу для учасників бюджетного процесу.

Гостра криза державних фінансів України значно посилює ризики забезпечення населення найнеобхіднішими суспільними послугами та матеріальними ресурсами, а також погіршує умови для підприємницької діяльності економічних суб'єктів. Значні проблеми вимагають вжиття енергійних заходів з метою удосконалення управління фінансовими ресурсами, яке спроможне мінімізувати наявні загрози та запровадити сучасні технології, адаптовані до потреб ринкової економіки та умов становлення демократичних відносин у суспільстві. Варто зазначити, що на відміну від багатьох галузей національної економіки, які в останні десятиріччя зазнали кардинального реформування та переважно пристосовані до конкурентного середовища економічної системи і демонструють приклади успішної діяльності на національному та міжнародних ринках, державний сектор економіки виявляє наполегливу непоступність на шляху проведення реформ. В цих умовах система управління державними фінансами здебільшого базується на використанні застарілих прийомів і методів, які не відповідають сьогодишнім потребам українського суспільства.

Внаслідок цього система державних фінансів є вразливою для злочинних угруповань, які, використовуючи різноманітні корупційні схеми, вдаються до розкрадання та привласнення державних ресурсів та приховування від сплати передбачених законом обов'язкових платежів. Не менше шкоди для держави завдає відсутність реалізації наявного потенціалу позитивного впливу на економіку та життєзабезпечення суспільства в результаті ефективного функціонування суспільних фінансів.

Результат управління державними фінансами безпосередньо залежить від системи касового виконання бюджету. Зважаючи на те, що в Україні застосовують казначейську форму обслуговування бюджету, відповідними повноваженнями наділена Державна казначейська служба України. Втім місія цього важливого державного органу залишається не повністю зрозумілою ні для учасників бюджетного процесу, ні для суспільства. В сучасних умовах можна спостерігати чимало проблем у казначейському обслуговуванні бюджету, основними серед яких є грубе порушення термінів оплати видатків, незабезпечення дієвого контролю за

видатками бюджету, обтяжливість системи для розпорядників та одержувачів коштів бюджету та безпосередньо для самих працівників Державної казначейської служби України. Крім цього, сьогодні сформовано потужний нереалізований потенціал удосконалення управління бюджетними ресурсами в результаті модернізації казначейського обслуговування бюджету. Реалізувати заходи щодо удосконалення касового виконання бюджету органами казначейства доцільно з урахуванням результатів досліджень, в яких за допомогою наукових методів з'ясовано наявні проблеми та обґрунтовано напрямки їх вирішення.

Питання касового виконання бюджету було предметом дослідження відомих українських вчених – С. В. Булгакової, О. Д. Василика, В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко, А. В. Лучки, В. М. Опаріна, К. В. Павлюк, В. І. Стоян, В. М. Федосова, С. І. Юрія. В публікаціях вітчизняних вчених ґрунтовно описано теоретичні та прикладні аспекти казначейського обслуговування бюджету. Втім висока динаміка економічних і соціальних процесів в Україні ставить нові завдання перед системою касового виконання бюджету з одного боку, а з іншого – відкриває нові можливості казначейської служби.

Зважаючи на це, метою дослідження є з'ясування особливостей казначейського обслуговування бюджетів на сучасному етапі розвитку України та наявних у цій сфері проблем, а також обґрунтування напрямків модернізації системи касового обслуговування бюджету органами казначейства з урахуванням потреб національної економіки та громадянського суспільства.

Для забезпечення об'єктивного дослідження напрямків розвитку казначейської системи касового обслуговування бюджету, доцільно з'ясувати особливості цієї форми обслуговування бюджету, вивчити її переваги та "вузькі місця". Цінність цього досліджен-

ня зросте в тому разі, коли поряд з казначейською системою касового обслуговування бюджету буде досліджено інші форми. Адже це дасть змогу сформувати цілісну картину функціонування різних систем касового обслуговування бюджету, зробити висновок щодо оптимальності вибору системи касового обслуговування бюджету для даного періоду розвитку нашої країни, а також передбачити можливість застосування окремих елементів із альтернативних систем.

У практиці виконання бюджетів можна застосовувати три системи касового обслуговування бюджету – банківську, казначейську та змішану. Організація виконання бюджету в умовах тієї чи іншої системи значною мірою впливає на фінансову самостійність розпорядників бюджетних коштів та органів місцевого самоврядування. Як зазначає відомий фахівець в сфері місцевих фінансів В. Кравченко: "Той факт, у чиїх руках перебуває бюджетна каса, означає реальні можливості її використання з певною метою" [1, 365]. Кожна із згаданих альтернативних систем має свої переваги та недоліки, тому при виборі оптимальної системи враховують особливості тієї чи іншої країни на певному етапі її розвитку (табл. 1).

Як видно з табл. 1, системи касового обслуговування бюджету мають суттєві відмінності. Так, рівень фінансової автономії учасників виконання бюджету найвищий при банківській системі виконання, адже після отримання коштів на рахунок бюджетної установи, її дії є самостійними. В умовах казначейської та змішаної системи, для того, щоб здійснити видатки, бюджетна установа має проводити певні заходи – представляти кошториси, підтвердні документи тощо. Однак, з іншого боку, такі складності можуть бути запорукою цільового використання бюджетних коштів і слугувати засобом дієвого контролю за їхнім ефективним використанням.

Таблиця 1

Характерні особливості різних систем касового виконання бюджету

Переваги	“Вузькі місця”	Умови ефективного застосування
<i>Банківська система</i>		
<ul style="list-style-type: none"> – Високий рівень фінансової самостійності розпорядників бюджетних коштів щодо управління видатками; – відсутня потреба здійснювати видатки на утримання державної казначейської служби; – наявне додаткове джерело доходів бюджету у вигляді відсотків за використання вільного залишку коштів; – високий рівень фінансової автономії органів місцевого самоврядування. 	<ul style="list-style-type: none"> – Неможливість здійснювати поточний контроль за здійсненням видатків; – втрата потенційної вигоди від концентрації розпорощених коштів за бюджетними рахунками; – низька оперативність звітності та іншої інформації про виконання бюджету; – наявність ризику втрати бюджетних ресурсів через можливість настання неплатоспроможності банку. 	<ul style="list-style-type: none"> – Стійкі традиції ефективного та раціонального використання бюджетних коштів; – суцільний, дієвий наступний контроль за видатками бюджету; – надійна банківська система; – наявність корупції в органах державного управління.
<i>Змішана система</i>		
<ul style="list-style-type: none"> – Порівняно невеликі витрати на утримання казначейства; – додаткові бюджетні доходи за рахунок використання вільного залишку коштів; – можливість здійснювати поточний контроль за бюджетними коштами; – оперативна та розгорнута звітність з виконання бюджету; – наявність можливості одержувати інформацію про зобов'язання розпорядників бюджетних коштів. 	<ul style="list-style-type: none"> – Ризик, пов'язаний зі зберіганням коштів на рахунках банків; – недостатня оперативність у здійсненні платежів; – затрати ресурсів на організацію та експлуатацію системи; – помірні ризики корупційних діянь службовців казначейства. 	<ul style="list-style-type: none"> – Надійна банківська система; – співпраця з банківським сектором на високому рівні; – можливість використання якісних програмних продуктів щодо управління бюджетними коштами.
<i>Казначейська система</i>		
<ul style="list-style-type: none"> – Відсутність ризику, пов'язаного зі зберіганням бюджетних коштів; – можливість здійснення поточного контролю за платежами бюджету; – висока оперативність та повнота інформації; – наявність ефекту від концентрації всіх залишків на одному рахунку; – можливість оперативного реагування на прояви сепаратизму та високий захист від тероризму. 	<ul style="list-style-type: none"> – Значні видатки на утримання казначейства; – низька оперативність у прийнятті управлінських рішень розпорядників бюджетних коштів в сфері витрачання бюджетних коштів; – наявність ризиків корупційних діянь службовців казначейства; – вразливість системи через діяльність політичних інституцій або низький фаховий рівень керівництва і службовців. 	<ul style="list-style-type: none"> – Нестабільна банківська система; – можливість здійснювати значні видатки, пов'язані з утриманням казначейства; – дієва протидія корупції у фінансовій сфері; – відповідальна діяльність політичних інституцій щодо реалізації бюджетної політики.

Сьогодні в Україні застосовують казначейську форму обслуговування бюджетів, яку запроваджено поступово, починаючи з 1995 року. Завдяки цьому досягнуто певних позитивних змін у бюджетному процесі: задіяно систему попереднього та поточного

контролю за їх використанням; забезпечено можливість отримання повної, своєчасної і достовірної інформації про стан виконання бюджетів; зосереджено всі бюджетні кошти на єдиному казначейському рахунку; налагоджено чітку відповідність мобілізації

бюджетних ресурсів та їх витрачання вимогам чинного бюджетного законодавства. З часу створення казначейства суттєво збільшився обсяг його функціональних повноважень та значно розширилася сфера його діяльності.

Однак нині потенціал існуючої казначейської системи повністю не використовують. Так, не реалізовані можливості казначейства щодо управління бюджетними потоками та оптимізації методів фінансування витрат бюджетів. На недостатньому рівні залишається інформаційне забезпечення учасників бюджетного процесу та громадськості. А також не використовують сучасні можливості інформаційних і телекомунікаційних систем для оперативного обміну інформацією та налагодження електронного документообігу між органами казначейства та його клієнтами. Сьогодні також зберігаються можливості для підвищення дієвості контролю за використанням бюджетних коштів.

Чи не найгострішою проблемою казначейського обслуговування бюджету останніх років є забезпечення ліквідності єдиного казначейського рахунку, наслідком чого є масові затримки платежів розпорядників коштів як державного, так і місцевих бюджетів. Ця проблема спричинена гострою кризою державних фінансів України, яка розпочалася ще у 2009 р. та загостренням проблем своєчасного здійснення видатків держави, в т. ч. соціального характеру. Зосередивши всі кошти бюджетів на єдиному казначейському рахунку, уряд зберігав на ньому великі обсяги коштів, водночас, надходжень Пенсійного фонду України не вистачало для здійснення поточних видатків. В таких умовах органи державного управління вдавалися до залучення коштів єдиного казначейського рахунку для покриття тимчасових касових розривів бюджету Пенсійного фонду України. Для врегулювання такої діяльності

01.12.2010 р. ухвалено Постанову Кабінету Міністрів України № 1080 "Про затвердження Порядку покриття тимчасових касових розривів Пенсійного фонду України, пов'язаних з виплатою пенсій" [2].

Зазначена Постанова надала Державній казначейській службі широкі повноваження щодо кредитування Пенсійного фонду України за рахунок ресурсів єдиного казначейського рахунку. Згідно з Порядком покриття тимчасових касових розривів Пенсійного фонду України, пов'язаних із виплатою пенсій, затвердженим цією Постановою, Пенсійному фонду позики надають лише за рахунок вільних коштів єдиного казначейського рахунку з обов'язковим урахуванням спроможності органів Казначейства своєчасно та в повному обсязі забезпечувати виконання платіжних доручень розпорядників, одержувачів бюджетних коштів та інших клієнтів. Проте, як свідчить вітчизняний досвід, у більшості випадків для недопущення заборгованості з виплат пенсій позички надають і тоді, коли на єдиному казначейському рахунку залишається фактично недостатньо коштів, що не забезпечують навіть видатки державного та місцевих бюджетів. Це створює соціальну напругу, насамперед, в органах місцевого самоврядування, які, маючи на своїх рахунках кошти, не можуть вчасно розрахуватися за одержані товари, роботи, послуги [3].

Причиною є неспроможність Пенсійного фонду вчасно і в повному обсязі погашати позички, отримані на покриття тимчасових касових розривів. Незважаючи на те, що чинним порядком чітко передбачено, що позику надають на умовах її погашення до кінця поточного бюджетного періоду без нарахування відсотків за її користування, на практиці цю норму часто не виконують [4, 129]. Так, у кожному з років, у якому надавали короткотермінові позички Пенсійному фонду України за рахунок ко-

штів єдиного казначейського рахунку, за станом на кінець року залишалася непогашена заборгованість. Найбільший розмір непогашених позик, одержаних упродовж року, був у 2009 р. – 17 374,7 млн. грн., або 10,3% усіх надходжень Пенсійного фонду України 2009 р. У 2012 р. Пенсійний фонд України не повернув 11 885,1 млн. грн. кредитних ресурсів, одержаних з єдиного казначейського рахунку, а загальна сума неповернутих коштів, що були залучені з єдиного казначейського рахунку для виплат пенсій і допомоги, зріс із початку 2012 року на 31,9% – до 49 120,4 млн. грн. [5, 40]. Варто зазначити, що стрімке зростання заборгованості Пенсійного фонду України відбувалося в умовах, коли в 2010 р. було списано заборгованість за цією позицією на суму близько 10 млрд. грн. [6].

Зважаючи на це, зазначимо, що завдяки залученню коштів єдиного казначейського рахунку для фінансування тимчасових касових розривів Пенсійного фонду України вдалося залучити необхідне фінансування для виплати передбачених законодавством пенсій. Однак при цьому відбулося значне перевищення оптимальних обсягів залучення коштів. Порушення ліквідності єдиного казначейського рахунку свідчить про катастрофічні недоліки в діяльності Державної казначейської служби України, а також підтверджує наявність прямого втручання політичних сил, які перебувають при владі та, намагаючись маніпулювати державними фінансами, прагнуть задовольнити першочергові інтереси електорату. В ситуації значних затримок бюджетних платежів негативні наслідки суттєво перевищують одержані вигоди. Основними негативними наслідками блокування видатків розпорядників коштів є:

- різке зменшення стимулів у органів місцевого самоврядування, а також в усіх розпорядників бюджетних коштів

до активізації економічної діяльності та додаткового залучення коштів до загального та спеціального фондів бюджету, в тому числі власних надходжень бюджетних установ;

- різке підвищення ризиків невиконання договорів, укладених бюджетними установами з суб'єктами підприємницької діяльності, що часто призводить до подорожчання товарів, робіт і послуг з метою компенсації поставальниками можливих втрат;
- погіршення матеріального становища державних службовців та інших працівників бюджетних установ через невиконання передбачених грошових коштів;
- виникнення збитків суб'єктів підприємницької діяльності через заборгованість розпорядників бюджетних коштів;
- погіршення фінансової дисципліни учасників бюджетного процесу через запровадження у господарську діяльність різноманітних схем, які мінімізують ризики виникнення неплатежів (передоплата за поставку товарів, збільшення авансових виплат за виконання робіт тощо);
- втрата довіри та неможливість побудови партнерських відносин між органами казначейства та іншими учасниками бюджетного процесу тощо.

У попередніх публікаціях ми обґрунтували необхідність реформування управління єдиним казначейським рахунком, яке полягало у відмові від накопичення фінансових ресурсів на ньому та розміщенні вільних ресурсів [7, 7–16]. При цьому наголошувалося, що успішна реалізація функції управління єдиним казначейським рахунком дає можливість досягнення двох цілей: по-перше, реальний сектор економіки має отримати фінансові ресурси, які стануть каталізатором процесів соціально-економічного розвитку; по-друге, бюджет пови-

нен одержати додаткові надходження від використання тимчасово вільного залишку коштів. Головною метою в управлінні бюджетними ресурсами, на нашу думку, повинна служити не максимізація надходжень бюджету від розміщених ресурсів, а уникнення дестабілізуючого впливу на фінансові ринки країни та своєчасне спрямування грошових коштів до реального сектору економіки.

Реальних успіхів у сфері управління коштами єдиного казначейського рахунку можна досягти в тому разі, коли буде розроблена чітка методика визначення ліквідності цього рахунку. При цьому потрібно позбавити Державну казначейську службу політичного тиску з метою необґрунтованого вилучення коштів єдиного казначейського рахунку. З метою мінімізації можливих ризиків, на нашу думку, потрібно уникати залучення коштів єдиного казначейського рахунку для фінансування касових розривів Пенсійного фонду України понад ті обсяги, які передбачені в Державному бюджеті України для фінансування дефіциту цього фонду. Ще однією важливою умовою ефективного управління залишком коштів єдиного казначейського рахунку є забезпечення дієвого механізму повернення наданих безвідсоткових позик органам місцевого самоврядування та Пенсійному фонду України на покриття тимчасових касових розривів та запровадження відповідальності посадових осіб за порушення термінів повернення таких позик.

Значний потенціал зростання позитивної ролі Державної казначейської служби України в бюджетному процесі належить заходам, спрямованим на радикальне підвищення прозорості бюджетного процесу. Позитивний вплив підвищення прозорості бюджету на становище в країні забезпечуватиметься щонайменше двома чинниками: 1) суспільству надаватиметься більше

інформації про вигоди, які воно одержує в результаті фінансування важливих послуг та надання трансфертів, відтак формуватиметься сприятливе середовище для позитивної оцінки; 2) органи влади будуть мати додаткову перешкоду для неефективного управління ресурсами бюджету.

Сьогодні Державна казначейська служба України, здійснюючи касове обслуговування державного та місцевих бюджетів, накопичує різноманітні бази даних як щодо формування бюджетних доходів, так і щодо витрачання коштів бюджету. Інформацію, яка не містить таємних, даних доцільно зробити доступною для усіх громадян через мережу Інтернет. Завдяки розробці зручного інтерфейсу потрібно надати можливість усім зацікавленим користувачам інформації оперативного здійснювати вибір необхідних даних.

На окрему увагу заслуговує питання налагодження ефективного обміну інформацією між Державною казначейською службою України та іншими учасниками бюджетного процесу. В умовах широкого доступу до Інтернет-мережі органів державного управління доречно забезпечити необхідний доступ до баз даних органів казначейства суб'єктів бюджетного процесу, насамперед, органів державного фінансового контролю. Розгорнуті дані про зарахування та витрачання коштів бюджету слугуватимуть необхідною умовою застосування превентивних заходів щодо попередження бюджетних правопорушень. Крім цього такі відомості будуть в пригоді під час формування складу розпорядників бюджетних коштів, які включатимуться до переліку установ, що ревізуватимуться.

Стратегічно важливим напрямком вдосконалення казначейського обслуговування бюджетів є запровадження сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій у сферу відносин органів казна-

чейства та його клієнтів. Сьогодні існують усі передумови для застосування електронного підпису для підтвердження автентичності документів розпорядників бюджетних коштів. Це дасть змогу відмовитися від обтяжливого паперового документообігу між органами казначейства та його клієнтами. Таким чином можна передавати в органи казначейства дані щодо асигнувань, зобов'язань, платежів розпорядників коштів, а також різноманітну звітність, яку бюджетні установи подають до органів казначейства. Переваги електронного документообігу неодноразово доведені у процесі реформування відносин між платниками податків і фіскальними органами в Україні під час подання звітності, повсюдного поширення технологій інтернет-банкінгу банківськими установами. Основними позитивними наслідками для суб'єктів управління державними фінансами від запровадження електронного документообігу будуть:

- відсутність персонального контакту між клієнтом та працівником органу казначейства, що сприятиме зменшенню корупції в державному управлінні;
- економія витрат розпорядників коштів, пов'язаних з необхідністю підготовки, доставки та подання паперових документів до органу казначейства;
- вивільнення персоналу органів казначейства, який задіяний до опрацювання поданих розпорядниками бюджетних коштів паперових документів;
- підвищення оперативності обміну інформацією між розпорядниками бюджетних коштів та органами казначейства.

У світлі розвитку ринку фінансових послуг України, позитивні наслідки будуть у разі створення можливості фізичним особам для здійснення сплати обов'язкових платежів використовувати сервіс сайту Державної казначейської служби України та

міжнародні платіжні карти. Позитивними наслідками таких заходів стануть: зменшення готівкового обороту, скорочення робочого часу на адміністрування обов'язкових платежів, підвищення своєчасності й повноти сплати відповідних платежів.

Актуальним завданням, яке стоїть перед органами казначейства на сьогоднішньому етапі розвитку України є удосконалення контролю за використанням бюджетних коштів. Зважаючи на великі розміри зловживань з коштами бюджету, які фігурують у звинуваченнях посадовим особам в судових рішеннях, можна говорити про недосконалість контрольних процедур, що застосовує казначейство у процесі обслуговування бюджету. Це відбувається в той час, коли працівники казначейства витрачають доволі багато часу на обслуговування досить обтяжливих для розпорядників коштів процедур, які змушені до того ж подавати велику кількість різноманітних документів. При цьому необхідно вести мову, насамперед, про розширення компетенції казначейства на проведення контрольних заходів за здійсненням державних закупівель розпорядників та одержувачів бюджетних коштів. Необхідною умовою досягнення здобутків на цьому шляху є встановлення відповідальності посадових осіб Державної казначейської служби України за здійснення операцій, що спричинили бюджетні правопорушення.

Перелічені вище напрямки розвитку казначейського обслуговування бюджету неможливо реалізувати без налагодження партнерських відносин між органами Державної казначейської служби України та розпорядниками бюджетних коштів. Для цього потрібно збалансувати права та обов'язки цих сторін у процесі касового виконання бюджету. Так, чинна нормативно-правова база наділяє органи казначейства доволі широкими повноваженнями,

наприклад, проводити перевірки фінансових (бухгалтерських) документів про зарахування, перерахування та використання бюджетних коштів; застосовувати заходи впливу за порушення бюджетного законодавства у вигляді зупинення операцій з бюджетними коштами та/або призупинення бюджетних асигнувань; здійснювати безспірне списання коштів бюджету; здійснювати на підставі меморіального документа органу Казначейства списання коштів з рахунка клієнта та ін. [8]. Водночас відсутні чіткі вимоги щодо виконання органами казначейства своїх зобов'язань щодо здійснення операцій з документами клієнтів – не визначено часових меж здійснення таких операцій, відповідальності органів казначейства в разі порушення вказаних строків та ін. З огляду на це, у нормативно-правових актах варто визначити чіткі вимоги щодо виконання Державною казначейською службою України зобов'язань щодо касового обслуговування розпорядників бюджетних коштів та відповідальність за їх порушення.

Таким чином, завдяки модернізації казначейського обслуговування бюджету вдасться удосконалити процес виконання бюджету, розширити оперативну самостійність розпорядників бюджетних коштів щодо використання ресурсів бюджету, пришвидшити обіг коштів бюджету, підвищити дієвість державного фінансового контролю та зменшити рівень корупції у цій сфері. В цій статті не вдалося детально описати кожен з визначених напрямків модернізації казначейського обслуговування бюджету, а здебільшого визначити та обґрунтувати їх склад та основні елементи. Зважаючи на це, завданням подальших досліджень у цій сфері може бути розробка детальних пропозицій щодо кожного з напрямків оптимізації казначейського обслуговування бюджетів в Україні.

Література

1. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України: Навч. посіб. – К: Т-во “Знання”, КОО, 1999. – С. 365.
2. Постанова Кабінету Міністрів України № 1080 від 01.12.2010 р. “Про затвердження Порядку покриття тимчасових касових розривів Пенсійного фонду України, пов'язаних з виплатою пенсій” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1080-2010-%D0%BF>.
3. Пояснювальна записка до проекту Закону України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду України)” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=47970.
4. Розвиток державного пенсійного страхування в умовах пенсійної реформи: Монографія / О. П. Кириленко, Б. С. Малиняк, О. В. Петрушка та ін.; за ред. О. П. Кириленко, Б. С. Малиняка. – Тернопіль, 2013. – 350 с.
5. Висновки щодо виконання Державного бюджету України за 2012 рік підготовлено департаментом з питань бюджетної політики і затверджено постановою Колегії Рахункової палати. – К.: Рахункова палата України, 2013. – 63 с.
6. Крюкова С., Лямець С Екс-голова Держказначейства Тетяна Слюз: Владі потрібно чесно сказати про проблеми з бюджетом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.epravda.com.ua/publications/2013/07/4/383689/view_print.
7. Кириленко О., Малиняк Б. Вдосконалення методів фінансування видатків бюджету в умовах функціонування казначейської системи // Вісник Тернопільського державного економічного університету. – 2006. – № 1. – С. 7–16.
8. Наказ Міністерства фінансів України від 22.06.2012 р. № 758 “Про затвердження Порядку відкриття та закриття рахунків у національній валюті в органах Державної казначейської служби України” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1206-12/print1393162468751735>.